
**SOCIO-ECONOMIC OPPORTUNITIES FOR DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM
IN THE MUNICIPALITY OF BEROVO**

Vladimir KitanovUniversity "Goce Delchev", Stip, vladimir.kitanov@ugd.edu.mk

Abstract: Those who have never been to Berovo will not find it easy with the photos to capture the beauty of this place, especially the richness of nature in its surroundings. Centennial pines, meadows and pastures, the treasures of medicinal herbs and forest fruits, springs and rivers, mountain sun, clean air, excellent forest honey, many traditional remedies of natural ingredients that successfully treat diseases of the respiratory system, anemia, avitaminosis. The town itself is located at almost 1000 meters above sea level. Placed as in a nest, among coniferous forests, together with its inhabitants for centuries stubbornly flows on the gusts of "progress" and civilization "benefits." Many see it as a disadvantage, but the irreplaceable peace and tranquility of life here, the connection of man with nature, is a real rarity in today's world of pollution and crisis.

Keywords: economic opportunities, development, rural tourism, nature.

**СОЦИО-ЕКОНОМСКИ МОЖНОСТИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИОТ ТУРИЗАМ ВО
ОПШТИНА БЕРОВО****Владимир Китанов**Универзитет "Гоце Делчев", Штип, vladimir.kitanov@ugd.edu.mk

Резиме: Оние кои никогаш не биле во Берово нема да им биде лесно со помош на фотографиите да ја доловат убавината на ова место, особено богатството на природата во неговата околина. Столетни борови, ливади и пасишта, богатството од лековити билки и шумски плодови, изворишта и реки, планинското сонце, чистиот воздух, одличниот шумски мед, многу традиционални лекови од природни состојки, со кои што успешно се лечат болести на дишните органи, анемија, авитаминоза. Самото гратче се наоѓа на скоро 1000 метри надморска височина. Сместено како во гнездо, меѓу иглолисна шума, заедно со своите жители со векови тврдоглаво одлева на налетите на „прогресот“ и цивилизациските „придобивки“. Многумина од надвор тоа го гледаат како недостаток, но незаменливиот мир и спокојството на животот тука, поврзаноста на човекот со природата, е вистинска реткост во денешниот свет на загаденост и криза.

Клучни зборови: економски можности, развој, рурален туризам, природа.

Навистина е реткост во денешниот свет на загадени места и динамичен живот да почувствувате планинско сонце чист воздух, да јадете незагадена природна храна помеѓу столетните борови, ливади и пасишта покрај многу чисти реки и извори. Жителите на овој крај се горди на своите убавини и се трудат максимално да одолеат на налетите на цивилизацијат и нивните „придобивки“. Со еден збор жителите од овој крај живеат еден спокоен живот уживајќи во природата. Сето тоа треба да се подели со градското население притоа внимавајќи да не се наруши рамнотежата во природата. Локалните власти заедно со населението почнуваат да ја развиваат свеста за развој на руралниот туризам во овој крај, производството на здрава храна, и веќе неколку години тоа е приоритет. Имено уште во 2005 година, здружението на инженери за животна средина изготвија *стратегија за развој на еко-туризмот во општина Берово*, која беше поддржана од регионот за заштита на животната средина за Централна и Источна Европа со средства од Europe Aid-канцеларија за соработка на Европската Комисија но имплементацијата на овој проект е само почеток на организирано допринесување кон развојот на туризмот воопшто во овој регион и превликување туристи. За таа цел, изготвени се каталози мапи, промотивни CD-а, идентификувани се капацитетите на приватното и хотелското сместување кој се добра основа за посериозен пристап кон туризмот, како од населението така и од локалните власти.

Општина Берово е исто така партнер во проектот на UNDP "Локално управување за одржлив човечки и економски развој", во чии рамки функционира Туристички информативен пункт. Туристичкиот информативен пункт функционира од Јули 2004 година и досега има направено одлична база на податоци во сверата на туризмот, податоци за сместувачки капацитети производители на локални производи како што се:

сирење, мед, сокови, компир и др. Податоци за резбари и изработувачи на плетени ракотворби. Отпечатени се и материјали информатори, кој ги содржат информациите за најважните институции места и објекти кој би им биле од корист на сите туристи што ќе го посетат овој крај. Исто така, одпечатен е и каталог со сите туристички капацитети како хотели и ресторани, така и приватни капацитети и туристичките населби Абланица и Беровско Езеро.

Во 2008 година усвоена е Под стратегија за рурален развој на општина Берово, каде се дефинираше потенцијалите за развој на руралниот туризам и се разработени конкретно акции. Општина Берово е дел од Националната стратегија за развој на туризмот, особено во делот на развој на алтернативен туризам. Во 2008 година исто така е подготвена физбилити студија за парк на природата во Општина Берово, каде се дефинирани специфичните природни вредности во општината начините на нивна заштита и промоција. Како и да е, општина Берово со сите природни убавини има големи потенцијали за развојот на руралниот туризам. Во прекрасниот рурален простор во оваа општина, може да се задоволат бројни потреби на градските жители на кој им треба мир и простор за рекреација на отворено. Тука пред се мислиме на пешачките патеки кој се направени за рекреација, пешачење, планински велосипедизам, но и едноставно уживање во чистиот планински воздух и ‘бегање’ од бучавата и забразаниот ритам на секојдневниот живот во градот. Овие патеки се дел од Балканската трансверзала за планинарење и се објавени во националната мапа за планински патеки како и во посебна мапа на Општина Берово.

Преку изминување на патеката 1 туристите можат да уживаат во природните убавини но да посетат и бачило во близина на клепалска река и да поразговараат со овчарите со што би се запознале со нивниот начин на живот нивната работа но и нивните животни филозофии.

Истото доживување туристите можат да се доживеат и со изминување на патеката 2 знаејќи дека Беровскиот крај е претежно овчарски крај, на оваа патека може да се сретне бачилото во близина на Бабин Чукар бачило кое фасцинира со својата големина но и убавина.

Со изминување на патеката 3 туристите имаат можност да доживеат живописни шуми, предели од бел бор и букова шума просторни пасишта и бачила.

Патеката 4 покрај општо познатите карактеристики на овој регион нуди можност на туристите да се запознаат со богатството на лековити билки и шумски плодови, кој се разбира во присуство на водич можат и сами да ги соберат.

Во времето на историјата туристите можат да се вратат со изминување на патеката 5 која е наречена ‘Врвица на Илинденците’, да се запознаат со местото каде загинал револуционерот Даме Груев.

По патеката Шушлевец, покрај Берово се одржува меѓународно рели со теренски возила, кое навистина претставува атракција за сите.

Околината на Берово е богат и со флора и со фауна што значи дека постои можност за лов на дивеч како и рекреативен риболов по реките и езерото. Во овој крај егзистираат ловечки и риболовни друштва.

Во овој крај традиционално се изработуваат волнени килими, народни носии, подни простирки со народни мотиви и сл. Покрај влачарскиот ткајачкиот и валевичарскиот занает, голема улога за зачувување и развој на традицијата има и резбарско копаничарскиот занает. Има останато мал број копаничари, занает кој претставува еден од најстарите занаети. Виртуозите со глето ја продолжуваа традицијата на претците создавајќи автентични културни богатства, гордос за малешевци и пандан на мијачките копаничари.

Покрај ова, Беровската општина е позната како крај со поволни климатски услови за одгледување и конзумирање здрава храна. Надалеку се познати беровското сирење беровскиот компир, планинскиот мед и сл. Од 2008 година за промоција на еден од специфичните локални производи- компирот, Берово е организатор на настанот **Денови на Малешевскиот Компир**.

Манифестацијата е со изложбено-продажбен карактер, на кој што се претставуваат различни сорти компири и за време на којшто може да дегустирате од локалните специјалитети од компири во комбинација со прочуените малешевски сирења и малешевска сливова ракија.

Во изобилието дарови на мајката природа, туристите можат низ горите и ливадите, крај езерската тишина и речните брегови, или во потрага по билки и плодови, или едноставно, да уживаат во мирот и спокојството на овој прекрасен еко-дел од нашата земја.

Многумина од Беровско се посветиле на пчеларството бидејќи овдешниот мед е мошне баран како во земјава, така и надвор од неа. При моето истражување разговарав со еден од најголемите вљубеници на природата на овој крај Венко Самарциски кој се посветил на производство на здрава органска храна тој вели “пожелно би било а и време е заради поголем развој на оваа гранка и овој крај да се изгради и погон за преработка и современо амбалажирање, со цел да се извезува медот и неговите преработки, зошто така и карот ќе биде поголем”.

Тој со задоволство нагласува дека се уверил безброј пати од кажувањата и импресиите на гостите, дека еднаш кој пробал од овој мед, тој повторно сакал да го има на својата трпеза.

Од 2004 година Берово е домаќин на меѓународниот етно саем на традиционални производи “Малешевјата на Дланка”⁸ кој се одржува на 27-28 Август по повод христијанскиот празник Успение на Пресвета Богородица. Оваа манифестација започна како локален настан продолжи на регионално ниво, а од пред 5 години има меѓународен карактер и е веќе афирмиран како препознатлив туристички продукт за промоција на туристичките потенциали и специфичните традиционални производи. Оваа манифестација е добра за промоција и доближување до потрошувачите на традиционалните изработки и производи. Производите се претставени преку 3 сектори: здрава храна, вешти раце и сувенири и резби. На саемот туристите можат да вкусат и да купат од прочуените малешевски млечни производи (овчо ирење, биено сирење, кашкавал, урда, кравјо сирење, козјо сирење, матеница и др), мед и пчелни производи- различни видови мед во зависност од додатоците (орев, бадеми, лешници) но и лековити пчелни производи (прополис, восок, матичен млеч), диви шумски плодови (капини, малини, јагоди, боровинки, шипинки) и нивните преработки (слатко, сок, компот) но и преработките од сливата, вишната, црешата, аронијата и др. Како и компир, грав, тикви, пченка и др локални производи но и домашна сливова ракија.

Значи во Малешевјата освен одморот, долгите прошетки, спокојството, или собирањето билки, туристите имаа можност да испијат и полни

чаши со витамини или да понесат дома кога заминуваат во својот дом од овој преубав крај.

Освен природните убавини оваа општина избилува со низа настани кој се привлечни за туристите. Еден таков настан кој е одржува во последната седмица на август се Малешевските фолклорни средби, како дел од Беровското културно лето. Од сето горе наброено можеме да констатираме дека овој крај е идеален за развој на руралниот туризам, со што ќе се развие и генерално свеста на сите туристи но и ќе се подобри социо-економската состојба на локалното население, кое засега живее во доста тешки и сложени услови.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- [1] Јаковле, З. (2010). Анимација во Туризмот.
- [2] Китанов, В. (2010). Развој на руралниот туризам во регионот Малеш-Пијанец.
- [3] Бојациевски, Д. (1999). Туризмот во Македонија.
- [4] Тунтев, З. (2008). Животната средина и туризмот.
- [5] Стратегија за развој на Еко-туризам во општина Берово, (2005).
- [6] Благоја Алексов, Берово низ просторот и времето (хроника), Алексов Б., Берово, 2003.
- [7] Blaže Ristovski, Macedonia and the Macedonian people, SIMAG Holding, Vienna, 1999.
- [8] Драган Арсовски, Школството во Пијанец, Европа '92, 1999.
- [9] Димитар Бојациевски, Туризмот во Македонија, Слово, Скопје, 2001.
- [10] Душан Нејков; Политика на развојот на туризмот во Југославија; Универзитет во Битола, Факултет за туризам и угостителство, Охрид, 1984.
- [11] Група автори: Демографски региони во С.Р. Македонија; Економски институт, Скопје, 1971.